

17. 8. 2010

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Absence věřitelského popěrného práva je vadou systému insolvenčního práva

Dne 28.7.2010 byl na tomto webu publikován článek JUDr. Bohumila Havla, PhD. nazvaný „Ústavní soud o zrušení části insolvenčního zákona a chyba systému“. Dovolím si, jakožto advokát jednoho ze stěžovatelů, na něj v krátkosti reagovat a Ústavního soudu se tak trochu zastat (aniž by to vzhledem ke kvalitní ústavněprávní argumentaci potřeboval).

Především nelze souhlasit s názorem, že ÚS opřel jeho argumentaci bez dalšího toliko o právo na spravedlivý proces. Ano, toto právo bylo rovněž jednáním, resp. pasivitou insolvenčních správců a insolvenčního soudu porušeno, to je však spíše jádrem argumentace ústavních stížností. Ve skutečnosti stěžejní argumentace s ústavními stížnostmi spojeného návrhu na zrušení části insolvenčního zákona a derogačního plenárního nálezu Pl. ÚS 14/10, který s účinností od 31.3.2011 zrušil ustanovení § 192 odst., věta první vč. věty za středníkem, je opřena o tezi, že absence popěrného práva znamená odepření ústavně garantované ochrany vlastnického práva k pohledávce dle čl. 11 LZPS a čl. 1 Protokolu č.1 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod. („Úmluva“), resp. odepření ochrany legitimního očekávání majetkového výnosu (poměrného uspokojení) z pohledávky řádně přihlášené do insolvenčního řízení, a dále též odepření práva na soudní ochranu dle čl. 4 Ústavy, čl. 36 odst.1 LZPS a čl. 6 Úmluvy.

Právě absence popěrného práva je hlavním důvodem, proč není z ústavně konformního hlediska možné pohlížet na Insolvenčního správce v souladu s moderními zahraničními trendy jako na zástupce (agenta) věřitelů, jakožto reziduálních quasivlastníků majetkové podstaty. Jestliže ve vyspělých úpravách USA, Velké Británie, Německa či Rakouska věřitelé plnohodnotným popěrným právem disponují a jsou tak schopni dosáhnout soudního přezkumu sporné pohledávky, není skutečně příliš mnoho důvodů, aby považovaly správce za orgán veřejné moci. Dokonce i Slovensko, které rovněž věřitelům před pěti lety popěrné právo odňalo, nyní připravuje jeho navrácení.

V dohlédací činnosti soudu podle ustanovení § 11 insolvenčního zákona nelze podle mého názoru

spatřovat institut, který by mohl zjevnou protiústavnost současné právní úpravy sanovat. Jednak proto, že jde o ustanovení pro soudy značně obtížně interpretovatelné, což se mimo jiné projevuje množstvím sporů o to, zda se věřitelé mohou či nemohou do konkrétního usnesení soudu odvolávat či nikoliv. Jednak § 11 nemá jasnou vazbu na speciální ustanovení o přezkumu pohledávek, zejména § 188, § 190 a § 191. Veškerá dosavadní odborná literatura i poučovací praxe soudů vycházejí z teze, že soud nemůže zasahovat správci do jeho přezkumné činnosti. Opatrný náznak toho, že by snad věřitelé mohli uvažovat o využití dohlédací činnosti k dosažení popření pohledávek, obsahuje toliko známá kvalitní monografie Tomáše Richtera Insolvenční právo (2008). Jak se zdá, až přílišná obecnost právní úpravy tak důležitého institutu tedy zbytečně prodlužuje čas na ustálení kvalitní judikatury. Konečně další zásadní důvod pro systémovou nedostatečnost dohlédací činnosti je ryze praktický – chceme-li uvažovat ve stylu amerických právních realistů – průměrného soudce zajisté nemotivuje k aktivní roli při dohledu na správce příslib možného incidenčního sporu. Aktivitu je tudíž nezbytné vrátit těm, jimž patří – insolvenčním věřitelům. Samozřejmě je však žádoucí v budoucnu zabránit neúměrným průtahům řízení, a to zavedením přiměřených lhůt pro projednání incidenčních sporů a zavedením určité procesní přísnosti pokud jde o popěrný úkon věřitele. Jak ovšem konstatoval v ratiu decidendi nálezu Ústavní soud, nelze v budoucnu a priori pohlížet na věřitele jako na zneužívatele práva. Insolvenční řízení je tu ostatně primárně pro uspokojení věřitelských nároků a pro efektivní návrat majetku multiplikujícího bohatství zpět do aktivní ekonomiky, jistě tu není pro soudy a soudce a jejich „uživatelský komfort“.

Je obtížné, ba téměř nemožné, vyvrátit přesvědčení v oboru erudovaných spolutvůrců zákonné předlohy. Právo není matematika a vždy vposledku záleží na praxi, teoretické erudici a hodnotovém ukotvení diskutéra, stejně jako na schopnosti přesvědčit o zastávaném názoru relevantní právní komunitu. Byl bych nerad, kdyby se čeští experti na insolvenční právo a s nimi ministr spravedlnosti houfně postavili proti nálezu Ústavního soudu. Pak by obě „relevantní komunity“ stály proti sobě a cesta k nápravě by byla ztížena. Vážím si toho, že Bohumil Havel připustil, že selhání jednotlivých aktérů je problém, který je nezbytné v budoucnu řešit. Neshodujeme se jen v tom, zda možnost neopravitelného selhání aktéra je vadou samotného systému či nikoliv. Podle mého názoru dobrý a ústavně konformní systém umožňuje pochybení aktéra napravit, aniž by bylo nutné z něj vystoupit a stěžovat si orgánu ochrany ústavnosti. Tohle však nejvíce asi pocítí přímý účastník insolvenčního řízení, v němž se s kafkovským pocitem absurdity domáhá svých práv.

Jsem přesvědčen, že nejvhodnější cestou, jak insolvenčního správce opět učinit pouhým zástupcem věřitelů, je vrátit věřitelům jejich nyní okleštěná práva. Na Ústavní soud se rozhodně nelze hněvat, neboť z hlediska ústavního práva byla věc skutečně poměrně jasná a nebylo nutné zacházet do podrobností insolvenční teorie a rozsáhle citovat zahraniční či nepočetnou tuzemskou literaturu. Skutečně stačilo postavit absenci popěrného práva vyjádřenou v zákoně *expressis verbis* do světla ústavních kautel a principů, zhodnotit kontrast úpravy české s úpravami vyspělými a vyjít ze základních zásad insolvenčního zákona. Pro ústavně konformní interpretaci s pomocí nejasného § 11 insolvenčního zákona tak místa nebylo, neboť implikuje toliko nejistou či fakultativní aktivitu soudu, nikoli garanci soudního přezkoumání z iniciativy věřitelů samotných. Argumentaci Ústavního soudu tak nelze, podle mého názoru, nic zásadního vytknout.

Mgr. Martin Jasenský, advokát

CESTR & PARTNERS, Attorneys at Law
Rubešova 162/8
120 00 Praha 2

Tel.: + 420 267 972 353

Fax: + 420 267 972 285

e-mail: martin.jasensky@cestrpartners.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)